

Міністерство освіти і науки України
Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича
Географічний факультет
Чернівецький відділ Українського географічного товариства

«ПРИРОДА І СУСПІЛЬСТВО: ВИКЛИКИ І ПОСТУП»

*Матеріали міжнародної наукової конференції
присвяченої 80-річчю географічного факультету
Чернівецького національного університету
імені Юрія Федьковича*

(м. Чернівці, 11-13 жовтня 2024 р.)

Чернівці
Чернівецький національний університет
імені Юрія Федьковича
2024

УДК: 502+316.3 (477)(08)
П-770

Редакційна колегія: Бучко Ж.І., Джаман В.О., Заблотовська Н.В, Заячук М.Д.
Кілінська К.Й., Кирилюк С.М. Король О.Д., Костащук
І.І., Поп'юк Я.А., Рідуш Б.Т., Руденко В.П., Сухий П.О.,
Холявчук Д.І., Чубрей О.С, Ющенко Ю.С.

П-770 **Природа і суспільство: виклики і поступ.** Матеріали міжнародної наукової конференції присвяченої 80-річчю географічного факультету ЧНУ ім. Ю. Федьковича (м. Чернівці, 11–13 жовтня 2024 р.) – Чернівці : Чернівець. нац. ун-т, 2024. – 324 с.
ISBN 978-966-423-890-5

У збірнику представлено матеріали міжнародної наукової конференції «Природа і суспільство: виклики і поступ» присвяченої 80-річчю географічного факультету ЧНУ ім. Ю. Федьковича, де розкрито результати дослідження актуальних питань сучасної географічної науки.

Тексти представлено у авторській редакції. Автори несуть повну відповідальність за зміст доповідей, а також добір, точність наведених фактів, цитат, власних імен, дат та інших відомостей.

УДК: 502+316.3 (477)(08)

ISBN 978-966-423-890-5

© Чернівецький національний університет
імені Юрія Федьковича, 2024

© Колектив авторів, 2024

ГАВРИШОК Богдан, ФОМЕНКО Олександра МОЖЛИВОСТІ РОЗВИТКУ ГЕОТУРИЗМУ В ЧОРТКІВСЬКОМУ РАЙОНІ ТЕРНОПІЛЬСЬКОЇ ОБЛАСТІ.....	211
ГРАФ Роман ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ ТУРИЗМУ ФОРАРЛЬБЕРГУ (ЗАХІДНОЇ ОБЛАСТІ АВСТРІЇ)...	214
ГРИЦКУ Вероніка ЗНАЧЕННЯ ФУНКЦІОНУВАННЯ ТРАНСКОРДОННОГО ТУРИЗМУ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ.....	216
ДМИТРУК Роман, ОРЛОВ Олег, РАГУЛІНА Марина, ЯЦИШИН Андрій ТРАВЕРТИНИ ЛЬВОВА ТА ОКОЛИЦЬ ЯК ПЕРСПЕКТИВНІ ГЕОТУРИСТИЧНІ ОБ'ЄКТИ...	218
ЗАРУБІНА Антоніна, СІЛЬЧЕНКО Юлія ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ВНУТРІШНЬОГО ТУРИЗМУ В КІРОВОГРАДСЬКІЙ ОБЛАСТІ.....	221
ЗАЯЧУК Оксана, НИЧ Тетяна ГЛЕМПІНГИ – ПЕРСПЕКТИВНІ ЗАКЛАДИ РОЗМІЩЕННЯ ТУРИСТІВ.....	223
КІЛІНСЬКА Клавдія РЕКРЕАЦІЙНО-ТУРИСТИЧНЕ ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ: НАУКОВА ШКОЛА.....	226
КОМЛЄВА Маріанна ІСТОРИЧНІ ПЕРЕДУМОВИ ПОЯВИ ТУРИЗМУ В КИТАЇ.....	228
КОРОЛЬ Олександр, КРУЛЬ Галина АНАЛІЗ ДИНАМІКИ ТУРИСТИЧНИХ ПРИБУТТІВ У ЦЕНТРАХ ПІЗНАВАЛЬНОГО ТУРИЗМУ (на прикладі м. Чернівці).....	230
МОРОЗ Іван МЕТОД СОЦІОЛОГІЧНОГО ОПИТУВАННЯ, ЗАСТОСОВАНИЙ ДЛЯ ВИВЧЕННЯ ТУРИЗМУ В НИЖНЬОМУ БАСЕЙНІ р. ДНІСТЕР.....	232
МОРОЗ Іван МЕТОДИЧНА ТА ІНФОРМАЦІЙНА БАЗА ДОСЛІДЖЕНЬ ТУРИЗМУ В НИЖНІЙ ТЕЧІЇ БАСЕЙНУ ДНІСТРА.....	234
ОЛІЙНИК Валентина ТУРИСТИЧНА ІНДУСТРІЯ КРАЇН БЛИЗЬКОГО СХОДУ.....	237
ПІДГІРНА Валентина СТАЛИЙ РОЗВИТОК У СФЕРІ ТУРИЗМУ: СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ ТА ВИКЛИКИ ДЛЯ МЕНЕДЖМЕРІВ.....	239
ПЛУЖНИК Андрій, БОГДАШКО Сергій, ЗІНЧЕНКО Ольга ТУРИСТИЧНІ МАРШРУТИ НАЦІОНАЛЬНОГО ПРИРОДНОГО ПАРКУ «ХОЛОДНИЙ ЯР»: СУЧАСНИЙ СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ.....	241
СЕМЕНЮК Лариса ЧИННИКИ РОЗВИТКУ ТУРИСТИЧНИХ ОБ'ЄКТІВ У КРИЗОВІ ПЕРІОДИ.....	243
СМИК Оксана ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ ІМІДЖУ ЗАКЛАДІВ СФЕРИ ГОСТИННОСТІ ТА ЙОГО ЗНАЧЕННЯ.....	245
СМИРНОВ Ігор, ЛЮБИЦЕВА Ольга, ГРИНЮК Діана ВНЕСОК ПРЕДСТАВНИКІВ ЛЕМКІВЩИНИ В НАЦІОНАЛЬНО-ПАТРІОТИЧНИЙ ТА МИСТЕЦЬКО-КУЛЬТУРНИЙ РОЗВИТОК УКРАЇНИ ТА СВІТУ (ТУРИСТИЧНИЙ АСПЕКТ).....	248
ТКАЧЕНКО Тетяна, КЛІМОВА Алла, МАЗУРЕЦЬ Роман ОСОБЛИВОСТІ МЕНЕДЖМЕНТУ В СФЕРІ СПОРТУ ТА СПОРТИВНОГО-ОЗДОРОВЧОГО ТУРИЗМУ.....	251

туризм генерує попит на різноманітні професії, від гідів до працівників сфери обслуговування; 2) підтримка високого рівня життя – зростання туристичної активності сприяє підвищенню доходів населення та поліпшенню якості життя; 3) удосконалення системи медичного обслуговування – розвиток інфраструктури для туристів позитивно впливає на медичні послуги для місцевого населення; 4) збільшення обсягів інвестицій – туризм стимулює інвестиції в інфраструктуру, готелі, ресторани та інші супутні послуги; 5) поліпшення платіжного балансу – зростання туристичних витрат від іноземних туристів позитивно впливає на економіку країни.

Державна політика України спрямована на розширення маркетингової діяльності, що включає активне просування туристичних ресурсів на національному та міжнародному рівнях. Крім того, вона акцентує увагу на раціональному використанні ресурсів, забезпечуючи ефективне управління природними, історико-культурними та соціально-побутовими ресурсами для досягнення сталого розвитку.

Ці заходи сприяють зміцненню туристичної галузі та забезпечують її позитивний вплив на економіку й суспільство. Індустрія туризму має великий потенціал для підтримки економічного зростання та розвитку в післявоєнний період. Впровадження інноваційних рішень може значно покращити туристичний досвід і залучити більше відвідувачів.

Список використаних джерел:

1. Зарубіна, А., Сіра, Е., & Демчук, Л. (2022). Особливості туризму в умовах воєнного стану. Економіка та суспільство, (41). <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-41-14>
2. Моца, А., Шевчук, С., & Серета, Н. (2022). Перспективи післявоєнного відновлення сфери туризму в Україні. Економіка та суспільство, (41). <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-41-31>

МОЖЛИВОСТІ РОЗВИТКУ ГЕОТУРИЗМУ В ЧОРТКІВСЬКОМУ РАЙОНІ ТЕРНОПІЛЬСЬКОЇ ОБЛАСТІ

Богдан ГАВРИШОК, Олександра ФОМЕНКО

Тернопільський національний педагогічний університет

ім. Володимира Гнатюка

gavrok2911@tnpu.edu.ua

Анотація

У дослідженні проаналізовано можливості розвитку геотуризму на території Чортківського району. Окреслено перспективні регіони для прокладання маркованих маршрутів для геологічних екскурсій. Виділено основні проблеми і перспективи розвитку геотуризму в регіоні дослідження. Зроблено акцент на значення проекту «Тепле Поділля» у розвитку геотуризму в Середньому Подністров'ї.

Ключові слова: *геотуризм, відслонення, печери, силурійські відклади, екотуризм, атрактивність.*

Abstract

The research analyzed the possibilities of geotourism development in the territory of Chortkiv district. Prospective regions for laying marked routes for geological excursions are outlined. The main problems and perspectives of the development of geotourism in the study region are highlighted. Emphasis is placed on the importance of the "Teple Podillia" project in the development of geotourism in Middle Transnistria.

Keywords: *geotourism, exploration, caves, Silurian deposits, ecotourism, attractiveness.*

Метою нашого дослідження є вивчення територіальних особливостей поширення геологічних пам'яток та аналіз туристичної привабливості геолого-геоморфологічних об'єктів Чортківського району. Інформаційною базою дослідження слугують літературні джерела, картографічні твори, «Літописи природи» НПП «Дністровський Каньйон», та матеріали власних польових досліджень.

У межах досліджуваного регіону на денну поверхню виходять відклади силурійської, девонської, юрської та крейдової системи. Їх відслонення спостерігаються в глибоких річкових долинах Дністра та його лівих приток. Найціннішим в науковому відношенні є відслонення силурійський і девонських відкладів із сукупністю решток викопних організмів.

У межах Чортківського району розміщені 54 геолого-геоморфологічні об'єкти, з них 30 у межах НПП «Дністровський каньйон». Серед об'єктів з охоронним статусом 5 мають загальнодержавне значення. На території національного природного парку діють спеціально облаштовані еколого-туристичні маршрути: «Устечко – Червоне – Печерки» (с. Устечко Товстенської селищної громади), «Фарикова криничка» (с. Колодрібка Заліщицької міської громади). Пішохідний туризм у межах парку це прекрасна можливість для прибулих рекреантів познайомитись із природою регіону, зокрема і з геолого-геоморфологічними об'єктами. Нажаль у цих маршрутах мало уваги звертають на геологічні об'єкти.

З точки зору розвитку рекреації і відпочинку Дністровський каньйон є одним із найперспективніших куточків в Україні. Тут можна розвивати майже усі види туризму. Найбільш популярні – це пішохідний, спелеотуризм, водний, велотуризм, параплєнеризм. Досить широким поняттям є екотуризм, тому він може включати в себе усі раніше перелічені види туризму, але основною його метою є відпочинок на природі [3].

Пішохідний туризм у межах НПП «Дністровський каньйон» – це прекрасна можливість для прибулих рекреантів познайомитись із червонокнижною флорою та фауною, милуватись величними краєвидами каньйону Дністра. Спеціально для пішохідного туризму створюють різноманітні екологічні стежки, які включають і геологічні об'єкти.

Вартий уваги новітній проєкт «Тепле Поділля – скарб України» [2] створений у 2023 році з метою розвивати туризм Подністер'я. На його сайті подана інтерактивна карта із основними місцями огляду та облаштованими майданчиками. За час проєкту відзнято близько 500 панорам, біля сотні об'єктів природної і культурної спадщини. На карту нанесено близько п'ятдесяти оглядових майданчиків каньйону Дністра в межах Тернопілля. Окремо виділено тури на будь-який смак а саме: водні, пішохідні, велосипедні, автомобільні, спелеологічні та комбіновані, по декілька варіантів на кожен. Тури розраховані як на 1 людину так і на велику компанію.

Для більш прискіпливих туристів є вкладка віртуальні тури, де можна побачити необхідну локацію на 360° у легкому доступі, та цікавій подачі фотоматеріалу. Кожен стенд що є, чи планується в майбутньому має QR-код на цифровий ресурс проєкту

Одними з найпопулярніших об'єктів огляду для туристів є травертинові скелі. На території національного природного парку «Дністровський каньйон» відомо десятки великих травертинових скель та більше сотні дрібних утворень. Найбільші травертинові скелі було визнано геологічними пам'ятками природи, вони є дуже цінними у науці та цікавими для огляду туристам [1].

Враховуючи брак маршрутів геологічного спрямування, вважаємо за доцільне обладнати та маркувати екологічну стежку «Про що розкажуть камені» каньйоном Джурина між селами Нирків і Нагоряни на території Товстенської територіальної громади. Маршрут апробований під час практик з геології студентами географічного та хіміко-біологічного факультетів Тернопільського національного педагогічного університету ім. В. Гнатюка. Ми ж пропонуємо облаштувати його як комплексну екологічну стежку з відповідним маркуванням та фаховим екскурсійним обслуговуванням. Такий маршрут буде доцільно використовувати для навчальних екскурсій, передбачених модельною програмою у 6-9 класу. При правильній подачі він буде цікавим і для дорослого населення, яке все більше цікавиться екскурсійними турами подалі від великих міст з їхньою архітектурою. Пропонований маршрут дозволяє поєднати природничу та історико-культурну складові у екскурсії.

Під час руху екскурсанти можуть зрозуміти історію розвитку території. Уявити умови формування гіпсів та літотамнієвих вапняків у неогені, конгломератів в крейді та пісковиків у девоні.

Для більш допитливих туристів можемо розробити суто геологічний маршрут «Мандрівка у моря силуру», який проходить вздовж відслонень в с. Дзвенигород. Рухаючись із с. Дзвенигород в напрямку с. Дністрове вздовж р. Дністер – ми можемо спостерігати декілька цікавих геологічних об'єктів, що мають охоронний статус. Маршрут багато років використовується для проведення практик проф. Сивим Мирославом Яковичем, і ми не претендуємо на першовідкривачів, але пропонуємо його маркувати, розчистити, поставити інформаційні стенди і використовувати для потреб геологічних екскурсій.

Геологічні об'єкти Подністер'я у загальному та запропоновані нами екскурсійні об'єкти зокрема, можуть бути ґрунтовною основою розвитку регіонального туризму в нинішніх умовах, коли люди прагнуть відпочити від шуму урбанізованого простору. Однак для повноцінної розробки туристичного продукту на цій основі необхідна їх відповідність декільком умовам: атрактивність, інфраструктурне обладнання, демаркація, відсутність заборонних обмежень щодо геотуристичного використання та зручність підходу і під'їзду. Відповідно до здійсненого нами аналізу, значна частина цікавих локацій геологічного змісту в Чортківському районі нині не відповідає частині вимог. На сьогодні, для їх повноцінного використання, потрібне хоча б облаштування інформаційних стендів і розчищення чагарників для здійснення зручного проходу.

Список використаних джерел:

1. Лещух р. Геологічна практика на Поділлі і в Українських Карпатах /р. Лещух р., В. Пащенко, р. Смішко. Львів: видавн. центр ЛнУ імені І.Франка, 2004. 244 с.
2. Проект «Тепле поділля – скарб України» URL : <https://dnister.org/>
3. Сивий М. Я., Гавришок Б. Б. Геосайти тернопільського Подністер'я як перспективні об'єкти майбутнього геопарку. Подільські читання. Епоха природничих досліджень Поділля: історія, теорія, практика [Електронне видання]. Збір. наук. праць за матер. міжнар. наук.-практ. конф., м. Кам'янець-Подільський, 9-11 жовт., 2018 р., К-ПНУ ім. Івана Огієнка, 2018. С. 519-525.